

Kriisiytyneet ja haastavat ero- ja huoltoriidat

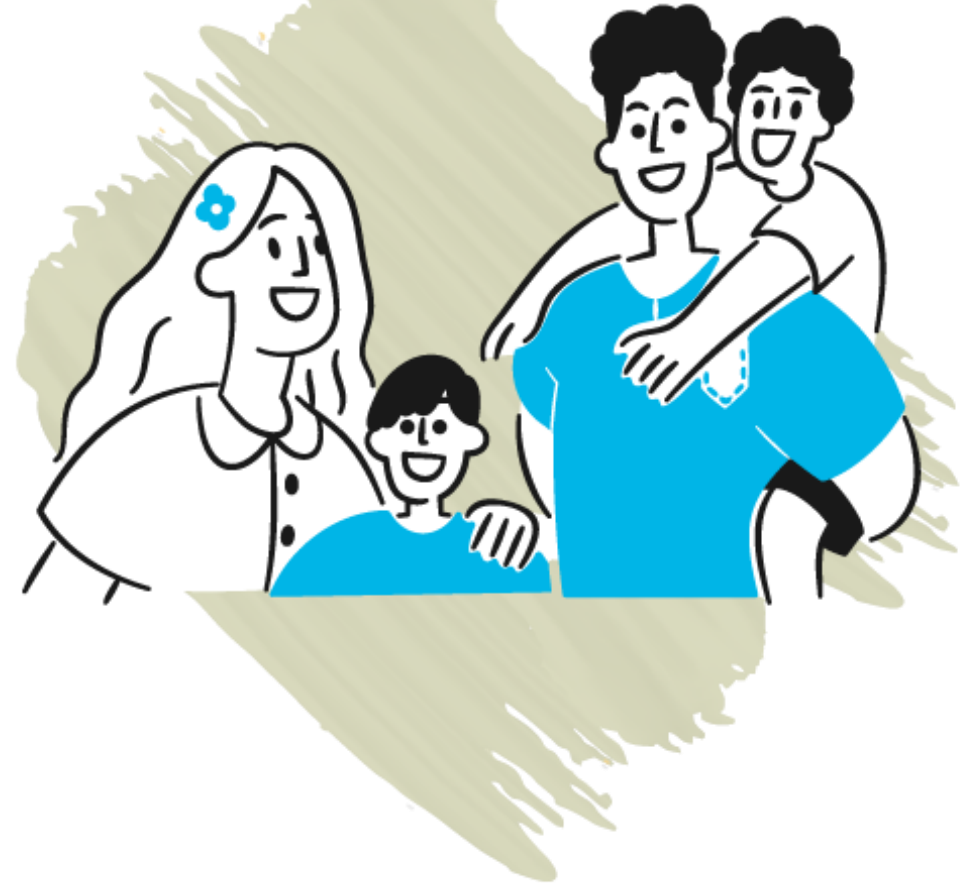
Toimintamalli

Kriisiytyneet ja haastavat ero- ja huoltoriidat

- ❖ Jokaisessa perheessä ja kaikissa parisuhteissa on sekä hyviä, että välillä vaikeampia vaiheita
- ❖ Vanhempien riitainen parisuhde on riski lapsen kasvulle ja kehitykselle
- ❖ Tilanne on lapselle erityisen vaikea silloin, jos vanhempien välinen konflikti jatkuu vielä eron jälkeenkin
- ❖ Suomessa vanhempiensa eron kokee vuosittain 35 000 lasta
- ❖ Suurin osa vanhempien eroista sujuu riittävän hyvin lasten kannalta
- ❖ Myös yhteistyövanhemmuus rakentuu lapsen ja vanhempien kannalta riittävän hyväksi
- ❖ Usein ensimmäinen vuosi eron jälkeen on vaikein
- ❖ Uudet kumppanit voivat tuoda haasteita
- ❖ Ero- ja huoltoriitoihin on kehitetty erilaisia sovittelupalveluita
- ❖ Tärkeintä on kiinnittää huomiota lapsen arjen asioihin/jatkuvuus – suojaavat tekijät
- ❖ Uusi lastenhuoltolaki tullut voimaan 1.12.2019; korostaa **lapsen oikeutta tulla kuulluksi** vanhempien erotilanteessa –**omassa elämässään**

(Tiina Vormisto 2022)

Vanhempien ero lapsen näkökulmasta

- ❖ **Vanhempien on toisinaan vaikea nähdä lapsen tilannetta**
 - *ymmärtää sitä, että lapsen oireilu voi liittyä suoraan eroon ja vanhempien väleihin; paljon tunteita*
- ❖ **Lapsella on myös huolta ja hätää**
 - *kuinka minulle käy, miten vanhemmat pärjää?*
 - *lapsen tunne siitä, että hylkääkö hän toisen vanhempansa; lojaliteetti ja rakkaus*
- ❖ **Lapsen selviytymiskeinoja:**
 - Olla näkymätön, kuulumaton, jättää omista tunteista ja tarpeista kertomatta
 - Olla näkyvä ja kuuluva –tuoda tarpeet ja oma tilanne esiin – oireilu?
 - Toimia sovittelijana, ratkaisijana, ottaa vastuuta perheen selviytymisestä
 - Poistua näyttämöltä –omasta perheestään
- ❖ **Eropäätöksen ja –ratkaisun tekevät aina vanhemmat**
 - Työntekijän on tärkeää kuulla aina molempia osapuolia tasapuolisesti
 - Vanhempia kannustetaan ottamaan vastuu mahdollisissa konfliktitilanteissa myönteisen ratkaisun löytymiseksi

(Tiina Vormisto 2022)

Perheoikeudelliset palvelut

- ❖ Vanhempien erotessa heidän tulee sopia alaikäisen lapsensa huollosta, asumisesta, tapaamisoikeudesta ja elatuksesta
- ❖ Sopimus lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta on tehtävä kirjallisesti ja vahvistettava sen hyvinvointialueen lastenvalvojan luona, jolla lapsen kotikunta sijaitsee
- ❖ Lastenvalvoja ei päättä sopimusten sisällöstä, vaan hänen tehtävänä on avustaa vanhempia sopimusten laadinnassa ja valvoa, etteivät sopimukset ole lapsen edun vastaisia
- ❖ Vanhempien tulee selvittää lapsen omat, lähinnä asumiseen ja tapaamisiin liittyvät, toivomukset ja mielipiteet ennen käyntiään lastenvalvojalla, mikäli se lapsen kehitystaso huomioon ottaen on mahdollista. Lapsen mielipiteen selvittäminen kirjataan sopimukseen. Elatukseen liittyvät kysymykset ovat vanhempien välisiä, eikä niistä tule keskustella lapsen kanssa.
- ❖ Jos lapsi on vanhempiensa yhteisessä huollossa, vanhemmat päättävät yhdessä lapsen kannalta merkittävistä asioista, kuten lapsen asuinpaikasta, terveydenhuollosta sekä päivähoidosta tai koulusta

Lastenvalvonnan ajanvaraus

puh. 040 806 5078

ma-pe klo 9-11

Lastenvalvonnan puhelinneuvonta

puh. 06 826 4202

ma klo 8:30-10:30

ke klo 14-16

pe klo 8:30-10:30

Perheasioiden sovittelu

- ❖ Sovittelun tavoitteena on lapsen hyvinvointi ja molempien vanhempien vanhemmuuden tukeminen
- ❖ Keskiössä on lapsi ja hänen tarpeensa; sovittelussa keskitytään auttamaan vanhempia keskittymään lapsen asioihin keskinäisten kiistojen sijaan
- ❖ Sovittelussa keskitytään käsittelemään asioita tavalla, joka auttaa vanhempia kommunikoimaan rakentavasti toistensa kanssa, mikä helpottaa myös myöhemmin mahdollisesti eteen tulevien erimielisyyksien ratkaisemista.
- ❖ Perheasioiden sovittelijan tehtävänä on
 - *pyrkii saamaan luottamuksellinen ja avoin keskusteluyhteys perheenjäsenten välille*
 - *pyrkii tukemaan perhettä yhteisymmärrykseen siitä, miten perheen ristiriidat voidaan ratkaista*
 - *avustaa puolisoita sopimusten tekemisessä ja muissa tarpeellisissa toimenpiteissä*
 - *kiinnittää erityistä huomiota perheen alaikäisten lasten aseman turvaamiseen sekä*
 - *antaa apua ja tukea myös silloin, kun lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen tai sopimuksen noudattamisessa ilmenee ristiriitoja*
- ❖ Sovittelussa käytävä keskustelu on luottamuksellista. Sovittelija ei saa ilmaista sivullisille eikä muille viranomaisille sitä, mitä hän sovittelussa on saanut tietoonsa. Sovittelijalla ei ole oikeutta oma-aloitteisesti hankkia perheestä tietoja muilta viranomaisilta.
- ❖ Jos sovittelijana toimiva henkilö kuitenkin saa tehtävää hoitaessaan tietää lastensuojelun tarpeessa olevasta lapsesta tai nuoresta, hänen on tehtävä asiasta lastensuojeluilmoitus

Perheasiain neuvottelukeskuksen ajanvaraus

puh. 050 3147 464

ma klo 8–12, ti klo 10–12, ke–pe klo 8–12

Keski-Pohjanmaan perheasiain neuvottelukeskus

- ❖ Perheasiain neuvottelukeskus vahvistaa ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia tukemalla sielunhoidollisen ja terapeutin keskustelun avulla hänen kykyään elää lähisuhteissa. Erityisesti keskitytään parisuhteen ja perheen kysymyksiin. Keskustelut ovat luottamuksellisia ja maksuttomia.
- ❖ Keski-Pohjanmaan perheasiain neuvottelukeskuksesta on aluehallintoviraston lupa lakisääteiseen perheasioiden sovittelutoimintaan

Perheasiain neuvottelukeskuksen ajanvaraus

puh. 050 3147 464

ma klo 8–12

ti klo 10–1

ke–pe klo 8–12

❖ Perheneuvonta

Elämän taitekohdissa, ihmissuhteiden tulehtuessa ja menetysten kohdatessa on helpottavaa saada puhua ja tulla kuulluksi. Perheasiain neuvottelukeskukseen voi tulla yksin tai puolison tai muun perheenjäsenen kanssa.

❖ Perheasioiden sovittelu

Perheasioiden sovittelu on luottamuksellinen, vapaaehtoinen keskustelumahdollisuus erotilanteessa puolisojen välisten lapsia koskevien ristiriitojen ratkaisemiseksi ja lapseen liittyvien erohaittojen vähentämiseksi. Perheasioiden neuvottelukeskuksesta on aluehallintoviraston lupa tähän lakisääteiseen perheasioiden sovitteluun.

❖ Ryhmätoiminta

Perheasiain neuvottelukeskus järjestää säännöllisesti eroryhmiä. Ryhmät kokoontuvat kymmenen kertaa ja käsittävät 6–8 osanottajaa. Perheasiain neuvottelukeskuksen perheneuvojat toimivat ryhmien ohjaajina. Eroryhmä tukee jäseniään menetyksen suremisessa, eteenpäin jaksamisessa ja vanhasta irti pääsemisessä.

Kokkolan Ensi- ja turvakoti ry

❖ Yksilö-, pari- ja perhetapaamiset Väkevässä

- *Palvelu on tarkoitettu eroa pohtiville tai eronneille vanhemmille, heidän alaikäisille lapsilleen sekä uusperheellisille. Asiakkaaksi voi hakeutua yksin tai yhdessä toisen vanhemman kanssa*
- *Yksilö-, pari- ja perhetapaamiset tarjoavat yksilöllistä keskustelutukea eroon ja vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä. Keskusteluissa autetaan vanhempia yhteistyövanhemmuuden toteutumisessa ja lapsen näkökulman huomioimisessa.*
- *Väkevän palvelut (1-5 tapaamista / asiakas) ovat asiakkaalle maksuttomia ja tutustumiskäynnille voi tulla nimettömästi*

❖ Lasten eroryhmä

- *Vanhempien eron kokeneiden lasten vertaisryhmässä lapset pääsevät jakamaan kokemuksiaan ja tunteitaan muiden kanssa, joilla on samankaltainen elämäntilanne. Vertaisuus on tärkeä osa ryhmien antia.*
- *Ryhmässä vanhempien eroa käsitellään ikätasonmukaisesti: leikin, piirtämisen, pelaamisen ja tarinoiden kautta. Ryhmien tavoitteena on auttaa lasta käsittelemään vanhempien eroon liittyviä tunteita ja eron tuomia muutoksia. Ryhmässä tuetaan lapsia hyväksymään vanhempien ero osaksi omaa elämäänsä. Ryhmät ovat ammatillisesti ohjattuja ja osallistujille ilmaista.*

Lisätietoja:

Susanna Lindholm, vastaava työntekijä
puh. 044 751 7685

Lapsen hyvä tilanne – *neuvonpito*

- ❖ Neuvonpidossa pohditaan yhdessä lapsen arkea vanhempien eron jälkeen; ero vaikuttaa perheen arkeen ja tavoitteena on selkeyttää tilannetta lapsen kannalta myönteisesti ja myös koko perheen näkökulmasta
- ❖ Neuvonpidossa keskustelua vetää asian kannalta ulkopuolinen vetäjä
- ❖ Neuvonpito on suunnattu alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmille
- ❖ Aloitteen neuvonpidolle voi tehdä vanhemmat tai työntekijä, molempien vanhempien suostumus neuvonpitoon tulee olla
- ❖ Vanhempien kanssa sovitaan yhdessä ketä neuvonpitoon kutsutaan
- ❖ Lapsi voi olla mukana neuvonpidossa; suunnitellaan ja sovitaan vanhempien kanssa lapsen mukana olosta ja työntekijöiden osallistumisesta (lapsen/vanhemman oma työntekijä, lastenvalvoja)
- ❖ Aikaa neuvonpitoon varataan 2 tuntia
- ❖ Tapaamisia 1-4 kertaa tarpeen mukaan
- ❖ Tavoitteena yhteisen ymmärryksen luominen tilanteesta, huomioiden jokaisen näkökulma
- ❖ Lapselle läheinen ammattilainen sopii vanhempien kanssa lapsen tapaamisesta
 - *lapselle kerrotaan tapaamisessa, että hänen vanhempinsa kanssa jutellaan, jotta lapsen arki olisi sujuvaa*

Follo-sovittelu

- ❖ Sovittelussa voidaan käsitellä lapsen huoltoa, asumista, tapaamisoikeutta ja elatusta koskevia asioita. Sovittelussa pyritään käsittelemään kaikki lapsen edun kannalta keskeiset seikat ja löytämään lapsen edun mukainen sovinnollinen ratkaisu huoltoriitaan. Sovittelijana toimii lapsiasioihin perehtynyt tuomari ja häntä avustaa asiantuntijana psykologi, lastenvalvoja tai sosiaalityöntekijä.
- ❖ Käräjäoikeus vahvistaa vanhempien Follo-sovittelussa tekemän sopimuksen. Vahvistettu sovinto rinnastuu käräjäoikeuden tuomioon ja on täytäntöönpanokelpoinen.
- ❖ **Follo-sovittelulla on useita etuja:**
 - *Sovitteluun pääsee nopeasti. Sovitteluistunto järjestetään kuuden viikon kuluessa siitä, kun sovittelun aloittamisesta on tehty päätös.*
 - *Sovittelu on huoltoriidan täysimittaista oikeudenkäyntiä nopeampi menettely.*
 - *Sovittelu on vapaaehtoista eikä sovintoon pääsemiselle ole mitään pakkoa. Sovittelun aloittaminen edellyttää kummankin vanhemman suostumusta ja sovittelun voi lopettaa missä vaiheessa tahansa.*
 - *Sovittelu on keskustelevaa ja vapaamuotoista eikä sovittelijatuomari päättä asioita vanhempien puolesta. Osapuolet kokevat usein tulevansa paremmin kuulluiksi.*
 - *Sovittelun tavoitteena on, että vanhemmat löytävät itse ratkaisun lasta koskeviin asioihin. Vanhempien yhdessä keskustelema sovinto on harvoin lapsen edun vastainen.*
- ❖ Vanhemmat voivat joko yhdessä tai erikseen hakea Follo-sovittelua lapsen asuinpaikan käräjäoikeudelle toimitettavalla vapaamuotoisella hakemuksella. Hakemuksessa tulee ilmoittaa osapuolten nimet ja yhteystiedot, ne seikat, joihin hakija haluaa sovittelussa ratkaisua ja lyhyt selostus erimielisyydestä. Sovittelun aloittaminen edellyttää kummankin vanhemman hyväksyntää, joten jos hakemuksen on tehnyt toinen vanhempi yksin, tiedustelee käräjäoikeus toiselta vanhemmalta suostumuksen sovitteluun.
- ❖ Jos sovinto syntyy, päättyy tuomioistuinkäsittely siihen. Jos sovinto ei synny, asia palaa oikeudenkäyntimenettelyyn tai asian käsittely päättyy, jos oikeudenkäyntiä ei ole vireillä.

Käräjäoikeus

- ❖ Vanhemmat voivat tehdä lapsen asuinpaikan käräjäoikeudelle hakemuksen yhteisen alaikäisen lapsen huollon, asumisen, tapaamisoikeuden ja elatusavun määrittämiseksi. Hakemuksen voi tehdä joko avioerohakemuksen yhteydessä tai erillisenä asiana.
- ❖ Jos vanhemmat ovat erimielisiä, käräjäoikeus käsittelee asian. Vanhemmat kutsutaan ensin valmisteluistuntoon. Käräjäoikeus voi käsittelyn yhteydessä pyytää sosiaalitoimelta selvityksen perheen tilanteesta, mikäli asiat eivät selviä valmistelussa. Selvityksen tekijät tekevät kotikäynnin vanhempien luokse, selvittävät lapsen mielipiteen ja hankkivat tarvittaessa tietoja muilta viranomaisilta.
- ❖ Sosiaalitoimen selvityksen saapumisen jälkeen vanhemmat kutsutaan pääkäsittelyyn, jossa voidaan kuulla myös todistajia. Käsittelyn päätteeksi käräjäoikeus antaa asiassa päätöksen.
- ❖ Tuomioistuin voi päättää mm.
 - *lapsen yhteishuollosta tai yksinhuollosta, lapsen oheis- tai sijaishuollosta, vanhemman (ei huoltaja) tai muun henkilön oikeudesta saada lasta koskevia tietoja joko kaikissa tai päätöksessä määrätyissä asioissa*
- ❖ Lisäksi tuomioistuin voi päättää mm., että
 - *lapsi asuu toisen vanhempansa luona, jos vanhemmat eivät asu yhdessä, lapsi asuu oheis- tai sijaishuoltajansa luona, lapsi asuu vuorotellen kummankin vanhempansa luona, lapsella on oikeus pitää yhteyttä ja tavata vanhempansa, jonka luona lapsi ei asu, lapselle vahvistetaan oikeus tavata hänelle erityisen läheistä henkilöä*
 - *tuomioistuin voi tarvittaessa antaa määräyksiä huoltajan tehtävistä, oikeuksista ja velvollisuuksista*
 - *tuomioistuin **ei voi päättää** yksittäisestä lapsen huoltoa koskevasta erimielisyydestä, kuten esimerkiksi siitä, mihin kouluun lapsi menee tai mihin uskontokuntaan hän kuuluu*
 - *riitaisessa asiassa lapsen mielipiteen selvittäminen tapahtuu ensisijaisesti sosiaalilautakunnaltapyydettävän selvityksen yhteydessä*
 - *lasta voidaan kuulla myös henkilökohtaisesti tuomioistuimessa*

Lapsen hyvä tilanne – neuvonpitoon ohjautuminen

❖ Neuvonpitoon ohjaavat ammattilaiset:

- *Soiten Lastenvalvojat*
- *Kokkolan perhesosiaalityö*
- *Lestijoki- ja Perhonjokilaakson perhesosiaalityö ja lastensuojelu*

1. Lapsen omatyöntekijä arvioi neuvonpidon tarpeen:

- *Tarkista onko tarjolla olevat muut palvelut jo hyödynnetty*
- *Konsultoi tarvittaessa muita toimijoita*
- *Yhteys lapsiperheiden palveluohjaukseen*
- *Perheneuvolan tiimi käsittelee yhteydenoton ja ohjaa eteenpäin*
 - *Lapsen hyvä tilanne –neuvonpito on vain yksi osa palveluita*

2. Lapselle läheinen ammattilainen sopii vanhempien kanssa lapsen tapaamisesta

- *Tuo lapsen terveiset neuvonpitoon*

3. Neuvonpidon koordinointi:

- *Lapsiperheiden palveluohjaus puh. 06 8263011*
- *Ma, to, pe klo 8-12 ja ti, ke klo 12-16*

Neuvonpito – miten edetään?

Neuvonpidon vetäjän rooli

- ❖ Vetäjällä on mukana fläppipaperia / muistiinpanovälineet, joihin kirjataan tehdyt sopimukset ja yhteenveto tapaamisesta
 - vanhemmat ottavat kuvan yhteenvedosta neuvonpidon päätteeksi
- ❖ Annetaan vanhempien itse valita paikkansa, vetäjä asettautuu siten, että näkee kaikki osallistujat
- ❖ Vetäjä puheenjohtajan roolissa ottaa ensimmäisen puheenvuoron (sekä tarvittaessa aloittaa esittäytymiskierroksen)
- ❖ Miksi ollaan täällä; *rakennetaan kontekstia*
- ❖ Kuka on jutellut lasten kanssa; *tuodaan lasten terveiset*
- ❖ Vetäjä puhuu vanhemmille
 - kerrotaan, että neuvonpidon tavoitteena on auttaa lapsia
 - keskitytään siihen, että vanhemmat kuuntelevat toisiaan
- ❖ Jos tunteet nousevat pintaan, pidetään tauko
- ❖ Vetäjällä aktiivinen ote vanhempiin ja vakaa rooli
 - Rajataan asiatonta puhetta, painotetaan pysymään lasten asioissa ilman riitelyä
 - ”Muotoile syytös toiveeksi”

Neuvonpidon eteneminen

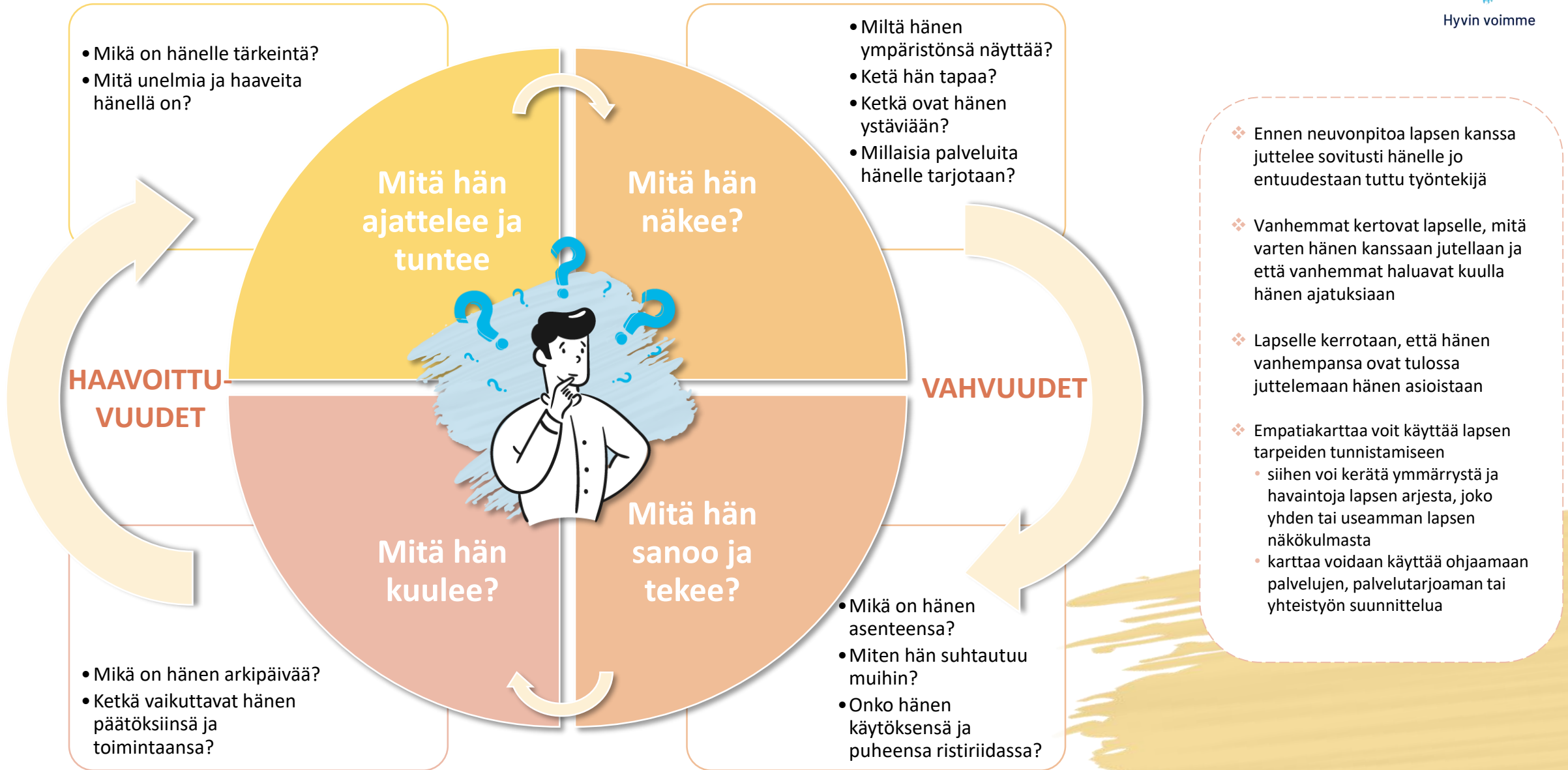
- ❖ Aloitetaan puhumaan lapsista, molemmat vanhemmat vastaavat vuorollaan
 - Millainen lapsi on? Mistä hän tykkää? Onko hänellä harrastuksia? Onko joku hänestä huolissaan? Mistä huoli nousee?
 - Perheen jokaisesta lapsesta puhutaan samoin aihein
 - Varataan aikaa yhteensä noin 1h
- ❖ Tuodaan lasten terveiset; kirjataan kaikkien näkyville
- ❖ Kysytään, mistä vanhempien olisi hyvä puhua?
 - Tehdään esityslista ja priorisoidaan aiheet.
 - Aikataulutetaan jokainen teema esim. 15min.
 - Vanhemmat puhuvat vuorotellen
- ❖ Jos vetäjä ajattelee, että jokin ratkaisu/idea on huono lapsen edun kannalta, voi tämän sanoa vanhemmille suoraan
 - Yhteistä ”pallottelua” siitä, mikä voisi olla toinen vaihtoehto?
- ❖ Vanhemmilta kysytään, mitä keskusteluja heidän olisi tärkeä käydä keskenään ja/tai lasten kanssa
 - Muistetaan, että keskustelu lapsista on tärkeää lasten pärjävyyden kannalta
 - Tärkeää, että vanhemmat kertovat lapsille, että käyvät näitä keskusteluja
- ❖ Kysytään työntekijöiden ajatuksia keskusteluista, reflektoidaan yhdessä tilannetta
 - Kirjataan suunnitelma ja sopimukset
 - Oma työntekijä jatkaa/lopettaa työskentelyään suunnitelman mukaisesti
- ❖ Lopuksi kirjoitetaan kirje lapsille

Kolme taloa

- ❖ Lapsia haastatellaan piirtämällä kolme taloa paperille
 - ❖ Taloja ovat hyvien asioiden talo, huolien talo ja haaveiden ja toiveiden talo
 - ❖ Keskustelu aloitetaan aina hyvien asioiden talosta
 - ❖ Kolmen talon kautta saadun tiedon lapsen oma työntekijä tuo neuvonpitoon
 - ❖ Lapsi voi myös lähettää terveisiä vanhemmilleen
-
- ❖ **Hyvien asioiden talo**
 - *Tässä on talo, jonka nimi on ”hyvien asioiden talo”. Siellä on kaikkia niitä kivoja ja tärkeitä asioita, joita sinun elämässäsi on. Kerro minulle näistä asioista.*
 - *Milloin täällä talossa on mukavinta ja turvallisinta? Mitä silloin tehdään ja kenen kanssa? Mitä sinä teet tässä talossa mieluiten? Missä asioissa sinä olet taitava? Missä sinä olet äidin mielestä taitava? Entä isän mielestä? Entä _____ (lapsen nimeämiä tärkeitä ihmisiä) mielestä*
-
- ❖ **Huolien talo**
 - *Tämä talo on nimeltään huolien talo. Sieltä löytyvät kaikki sellaiset asiat, jotka sinua huolettavat tai pelottavat*
 - *Mitkä asiat sinua huolettavat (vähän, melko paljon, todella paljon)? Mistä tai kenestä olet eniten huolissasi? Mitä pelkää silloin tapahtuvan? Millaisia tällaiset tilanteet ovat? Mikä silloin auttaa? Kenelle silloin voisi asioista kertoa?*
-
- ❖ **Haaveiden ja toiveiden talo**
 - *Tämä kolmas talo on haaveiden ja toiveiden talo*
 - *Minkä värinen sen pitäisi sinun mielestäsi olla? Tästä talosta löytyvät sellaiset asiat, joista sinä haaveilet*
 - *Mitä sinä hyviä asioita toivoisit perheessäsi tapahtuvan tulevaisuudessa? Mitä te silloin teette? Keitä kaikkia on mukana? Mitä silloin syödään? Muita tarkentavia kysymyksiä*

Lapsen ääni - empatiakartta

Ainutlaatuisuus

- ❖ Jokainen lapsi on ainutlaatuinen
- ❖ Jokainen vanhempi on ainutlaatuinen
- ❖ Jokaiset vanhemmat ovat ainutlaatuisia
- ❖ Jokainen perhe on ainutlaatuinen
- ❖ Jokainen parisuhde on ainutlaatuinen
- ❖ Jokainen suku on ainutlaatuinen
- ❖ Jokainen erotilanne on ainutlaatuinen
- ❖ Jokaisen perheen vuorovaikutussysteemi on ainutlaatuinen
- ❖ Jokaisella perheellä ja sen jokaisella jäsenellä on omat selviytymisen keinonsa ja voimavaransa
- ❖ ***Näiden voimavarojen tukeminen on oleellista***

(Tiina Vormisto 2022)

Kiitos!

Voimmeko olla yhteydessä?
Hyvin voimme.

Susanna Lindholm

Vastaava työntekijä
+358 44 751 7685
susanna.lindholm@
kokkolanensijaturvakoti.fi

Suvi Salmela

Kehittäjä-sosiaaliohjaaja
+358 40 804 2099
suvi.salmela@soite.fi

www.soite.fi